

Veranderende rollen van docenten in regioleren

Gecontroleerd loslaten

De rol van docenten verandert binnen regioleren. Ze hebben meerdere rollen tegelijk, sommige zijn nieuw. En vooral coachen blijkt lastig.

“Ik begeleid leerlingen, onderhoud contact met opdrachtgevers, met vakdocenten en coördineer het regioleren in de school.” Het is voor docent Edwin Vos niet makkelijk in een paar woorden uit te leggen wat zijn rol is in het regioleren, zoals dat op AOC Oost in Almelo wordt uitgevoerd. Daarvoor is zijn taak te divers. Elk vrijdag coacht hij zijn leerlingen, organiseert, plant en voert overleg met vertegenwoordigers van bedrijven of organisaties in de regio. Zo heeft hij op vrijdag

27 september een teamoverleg, begeleidt leerlingengroepen die aan verschillende projecten werken en bezoekt 's middags enkele opdrachtgevers. Op vrijdag is hij coach. Voor inhoudelijke vragen verwijst hij de leerlingen naar zijn collega's, Dick van der Neut en Chantal ter Steege bijvoorbeeld die de rol van expert vervullen. Op andere dagen in de week is hij vakdocent, dan geeft hij plantenkennis.

Meerdere rollen

In regioleren – zoals dat op steeds meer scholen plaatsvindt – verandert de rol van docenten. De regio is de omgeving waarin leerlingen leren. Ze werken er samen met ondernemers, overheden, maatschappelijke organisaties, burgers en – ook – met hun docenten aan vraagstukken uit de regio. De kennis die ze nodig hebben, halen ze in de regio: bij hun opdrachtgevers, ondernemers, organisaties, regionale netwerken of anderen. Docenten hebben er niet meer een vanzelfsprekende rol als expert. Leerlingen verwachten van hun docenten dat ze hen helpen bij het leren in de regio. Ze moeten leerlingen begeleiden bij bijvoorbeeld planning, bij het zoeken naar de juiste informatie of bijvoorbeeld het maken van een tuinontwerp.

Neem bijvoorbeeld Remco Beene, Peter Baalhuis, Kai Witbreuk en Twan Rolink, alle vier vierdejaarsleerlingen Tuin, park en landschap. Zij hebben als groep de opdracht een plan te maken voor de herinrichting van een tuin van een verzorgingstehuis in Tubbergen. Als Vos bij hen langskomt, komen ze met verschillende vragen over de aanpak van hun plannen. “Vos helpt ons goed,” zeg Peter, “maar als we echt inhoudelijke vragen hebben, kunnen we heel goed terecht bij Tom Heerdink”.

Heerdink, hovenier, is in feite hun opdrachtgever. En als het om Autocad gaat, kunnen ze aankloppen bij hun docent tuintekenen.

Docenten hebben uiteenlopende rollen binnen het regioleren. Onderzoeker en docente Carla Oonk van de vakgroep Educatie- en competentiestudies (Wageningen UR) onderscheidt negen rollen (zie kader). Docenten vervullen meerdere rollen tegelijk. Edwin Vos is bijvoorbeeld leervraagarticulator, actor, proces- en leerlingbegeleider en lerende in het project. Hij organiseert het proces, bewaakt procedures en begeleidt zijn leerlingen. Zo organiseert hij in

‘Als je leerlingen stevig aan de hand neemt, is het resultaat misschien in een keer goed, maar je kunt je afvragen wat ze er van leren’

Begeleiding is een van de taken van Edwin Vos

In de rol van expert kan een docent leerlingen op weg helpen de juiste kennis te vinden

september een matchingsbijeenkomst. De opdrachtgevers uit de regio presenteren hun projecten. Vos stimuleert leerlingen, houdt in de gaten of ze voldoende uitdaging hebben. De inpassing van het regioleren in de schoolorganisatie is de verantwoordelijkheid van zijn teamleider Hans Kroekenstoel. Dagmar Essing vervult de rol van kenniswerkplaatsmanager bij de Groene Kennispoort Twente. En assessors zijn in Almelo extern deskundigen en docenten die niet als coach of expert betrokken zijn geweest bij het project.

Pamperen

Begeleiden van leerlingen is geen nieuwe rol voor docenten. Maar de begeleiding zoals dat in regioleren plaatsvindt, is anders. Zo moet een docent begeleiden op nieuwe aspecten als het opstellen van een leerofferte. In zo'n leerofferte staat niet alleen wat het op te leveren product

moet worden, maar – vooral – wat het leerresultaat zou moeten zijn. “De ondersteuning van die rol is vaak niet goed geregeld”, vindt Stoas projectbegeleider Wilbert Waggelink. Vanuit het programma Leven Lang Leren van de Groene Kennis Coöperatie ondersteunt hij scholen bij het regioleren. “Docenten moeten vaak zelf maar uitzoeken hoe ze dat coachen aanpakken.”

Jos Paulssen, docent bij AOC Terra in Meppel, die vergelijkbare rollen heeft als Edwin Vos, herkent dat. “Begeleiding bij het opstellen van een leerofferte bijvoorbeeld kun je heel verschillend aanpakken. We hebben daar onderling voortdurend discussie over. Begeleid je intensief of laat je ze vrij?” Als je leerlingen stevig aan de hand neemt, zo legt hij uit, is het resultaat misschien in een keer goed, maar je kunt je afvragen wat ze er van leren. Als je ze wat vrijer laat, krijg je een leerofferte die in het begin

rammelt, maar misschien uiteindelijk beter doordacht is. Bovendien leren leerlingen er meer van. “Dat conflict tussen loslaten of sturen hou je continu. Het is lastig. Daarom gaan we structureel ervaringen uitwisselen tussen alle coaches. Tot nu toe gebeurde dat vaak informeel, tijdens de koffie, maar dat werkt niet goed.”

Waggelink ziet dat conflict op meer plaatsen terugkomen. “Omdat docenten gewend zijn vanuit hun kennis te coachen, hebben ze de neiging vooral te kijken naar het product, minder naar het proces. Soms hebben ze hun bedenkingen bij een opdracht omdat ze de vraag te groot of te moeilijk vinden,” zo legt hij uit. “Ze gaan de vraag dan inperken. Ze gaan de leerlingen *pamperen*. Van een complexe opdracht blijft dan weinig over.”

Lerend netwerk

Coachen is lastig, niet alleen bij het opstellen van de leerofferte, maar vooral in het leerproces, denkt Waggelink. Docenten hebben als begeleider een belangrijke rol in kenniscirculatie: het verzamelen van kennis door leerlingen, delen van de kennis met de opdrachtgever, vastleggen van de kennis en presenteren en verspreiden van de kennis. Het vinden van kennis blijkt lastig voor leerlingen, meent hij. Docenten moeten leerlingen daar op een goede manier bij helpen. Het delen van kennis met de opdrachtgever is een belangrijke stap in het proces, zegt hij. “Hier vindt gedachte-uitwisseling plaats en wordt nieuwe kennis gecreëerd. Docenten moeten zich daar vooral niet te veel mee bemoeien.” Bij de derde stap, het vastleggen van kennis, moet hij juist intensief begeleiden. Dit is immers de basis voor het eindproduct. En leerlingen moeten hun leerwinst in hun portfolio vastleggen. Ten slotte kan hij ondersteunen bij de presentatie van de kennis en producten. “Als dat goed gebeurt, kan dat weer leiden tot nieuwe vragen. Iedereen kan daar van leren.”

NEGEN ROLLEN VAN DOCENTEN IN REGIOLEREN

- *Business ontwikkelaar* of kenniswerkplaatsmanager: bouwt en onderhoudt het netwerk in de regio, is betrokken bij het opstellen van een regionale kennisagenda, zorgt voor acquisitie van projecten en organiseert de werkprocessen.
- *Leervraagarticulator* of onderwijscoördinator: vertaalt de vraag naar uitvoerbare projecten voor leerlingengroepen.
- *Actor* of deelnemer aan projecten: neemt deel aan de uitvoering van projecten samen met leerlingen en/of anderen uit de regio. Met zijn vakkennis kan hij hen helpen en zorgen voor een bruikbaar product.
- *Procesbegeleider* of coach: begeleidt processen in de regio, soms met leerlingen, maar ook met vele andere actoren. Hij ondersteunt het verwachtingsmanagement, het opbouwen van ‘sociaal kapitaal’ en de reflexieve monitoring.
- *Begeleider studentenproject* of coach: begeleidt leerlinggroepen. Hij houdt bij de begeleiding vooral rekening met de te ontwikkelen competenties van de leerlingen, maar koppelt de ambities van leerlingen aan de vragen uit de regio
- *Expert* of onderzoeker: helpt gemeenschappelijke kennis te delen en verspreiden. Soms moet daarvoor een projectresultaat van leerlingen worden opgevaardigd zodat de regio er iets mee kan.
- *Assessor* of beoordelaar: beoordeelt het leerlingenproject en let daarbij zowel op de bijdrage van het project aan het leertraject van de leerlingen als aan de wensen van de opdrachtgever.
- *Curriculum- of onderwijsvernieuwer*: houdt zich bezig met het inpassen van het regioleren in de onderwijsorganisatie.
- *Lerende in een lerend netwerk*: Regioleren gaat om leren in, met en van de praktijk, waarbij nieuwe kennis ontwikkeld wordt. Een docent leert zelf ook. Door leerervaringen uit te wisselen met de projectdeelnemers kan hij hen bewustmaken van hun leerproces.

‘Omdat docenten gewend zijn vanuit hun kennis te coachen, hebben ze de neiging vooral te kijken naar het product, minder naar het proces’

Dat docenten ook een lerende rol hebben in dit samenspel tussen leerlingen, regio en opdrachtgevers is nieuw. Docenten moeten daar aan wennen. Paulssen herkent dat. Zijn leerlingen maakten bij een ontwerp gebruik van Google SketchUp, voor hem onbekend. “Dan ga je zelf ook aan de slag om het onder de knie te krijgen.” Een docent kan in zijn rol als begeleider zijn lerende rol inzetten door met de projectdeelnemers, leerlingen en opdrachtgevers leerervaringen uit te wisselen. Zo kan hij hen bewustmaken van hun leerproces. “Ik merk dat studenten heel veel leren van de samenwerking,” zegt onderzoeker Oonk, die als docente zelf ook groepen hbo-studenten begeleidt. Ze laat ze in workshops nadenken over wie hun *stakeholders* zijn. Wat willen ze? Wat zijn hun belangen? Wat is hun onderlinge relatie? Wat kunnen ze bijdragen aan het project? Dit zorgt dat haar studenten zich realiseren dat ze deel uitmaken van een lerend netwerk.

Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 10

Vanzelfsprekendheid

Maar niet alleen docenten en studenten leren. Ook de school leert, zo blijkt vrijdagmorgen tijdens het overleg van Vos met tussen teamleider Hans Kroekenstoel, kenniswerkplaatsmanager Dagmar Essing en Stoas-begeleiders Rex Broekhuis en Wilbert Waggelink. De organisatie van het regioleren roept vragen op: Wat is de positie van Stoas-stagiaires in dit lerend netwerk? Wie stuurt hen aan? Hoe delen we onze kennis met andere locaties binnen het aoc? Teamleider Hans Kroekenstoel merkt dat zijn rol ook verandert: “De samenstelling van dit team is wisselend. De vanzelfsprekendheid, waar ik aan gewend was, is er niet meer.” ■

De publicatie ‘Doceren in regioleren’ waarin Oonk de rollen, taken en competenties van docenten in regioleer-arrangementen beschrijft, verschijnt binnenkort en is dan beschikbaar via www.groenkennisnet.nl/regioleren.

Adverteren?

Voor inlichtingen over adverteren, vraag naar:

Pieter Boetzkes
 Tormentilbeek 8
 5709 PK Helmond
 Telefoon 0492 556903
 Fax 0492 556904
info@groenonderwijs.nl

Het tijdschrift Vakblad Groen Onderwijs is het enige blad dat zich speciaal richt op het groen onderwijs en de verwante organisaties. Het verschijnt 12 maal per jaar. Met Vakblad Groen Onderwijs kunt u dus gericht deze doelgroep benaderen.

Editie	Sluitingsdatum advertenties	Aanleverdatum meezenders	Verschijningsdatum
11	08-11-2013	13-11-2013	29-11-2013
12	06-12-2013	11-12-2013	27-12-2013